

Dkt. David L. Mathewson, Theolojia ya Agano Jipya, Kipindi cha 8, Hekalu katika Ufunuo 21-22

© 2024 Dave Mathewson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Dave Mathewson katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Theolojia ya Agano Jipya. Huu ni kipindi cha 8 kuhusu Hekalu katika Ufunuo 21-22.

Tuliangalia ushahidi au maandiko ya Agano Jipya yanayoonyesha kwamba makao ya hekalu la Mungu, makao ya hema la Mungu, nia zake kwa ajili ya hema na hekalu katika Agano la Kale, na matarajio ya kinabii sasa yametimizwa na kutimizwa tayari katika Yesu Kristo, kwanza kabisa, na kisha kwa ugani, wafuasi wake.

Lakini kuna kipimo ambacho hakijafika bado kama kilivyo katika mada nyingi hizi. Kuna kipimo ambacho tayari, lakini bado. Kipimo ambacho hakijafika bado cha hekalu kinapatikana katika Ufunuo sura ya 21 kuanzia mstari wa 1 na hadi 22 na mstari wa 5. Sasa, sitakusomea sehemu hii yote.

Tutarejelea sehemu fulani zake tunapoanza kutazama Ufunuo 21 na 22 kwa upande wa taswira ya hekalu, kwa upande wa uhusiano wake na mada ya hekalu, na utimilifu wake wa mada hiyo. Lakini katika Ufunuo 21 na 22, tunasoma kuhusu uumbaji mpya. Yohana anaona kilele cha historia ya ukombozi katika uumbaji mpya na Yerusalemu mpya kama kitovu chake.

Lakini kifungu gani labda kinachoshangaza zaidi katika sehemu hii, hasa kwa kuzingatia vifungu vya Agano la Kale ambavyo Ufunuo 21 na 22 vinarejelea, na kwa kuzingatia maono mengine ya Kiyahudi na matarajio ya mustakabali wa uumbaji mpya na urejesho wa baadaye na ukombozi na utimilifu, kinachoshangaza ni kile Yohana anachosema kuelekea mwisho wa sura ya 21. Kwa hivyo katika sura ya 21, kwa kweli, Yohana anategemea Ezeieli 40 hadi 47. Katika sura ya 21, Yohana, kama Ezeieli, anafanya ziara, lakini si ya hekalu.

Ni kuhusu Yerusalemu mpya, mji. Yohana anatembelea Yerusalemu mpya, na anaona malango yake na kuta zake. Malaika anayemwongoza katika safari hii anapima sehemu tofauti za Yerusalemu mpya, kama unavyoona katika Ezeieli.

Inapoonekana kwamba Yohana sasa yuko ndani ya jiji, labda katikati yake, anasema jambo la kuvutia katika mstari wa 22. Yohana anasema sikuona hekalu. Sasa, kwa nini hilo ni jambo la ajabu, tena, ni nambari moja, kifungu cha Agano la Kale ambacho Yohana anakizungumzia sana, Ezeieli 40 hadi 48, hekalu liko katikati yake.

Kile Ezeieli anachokiona, kile kiumbe malaika anachompeleka kwenye ziara, na kile anachopima ni hekalu. Lakini sasa Yohana, akimtegemea Ezeieli kwa njia ya kuvutia, tofauti na Ezeieli katika mstari wa 22, anasema, Sikuona hekalu. Na tena, labda

Yohana yuko katikati ya Yerusalemu mpya na mahali ambapo ungetarajia, mahali pale pale ambapo ungetarajia kuona hekalu, Yohana anasema, Sikuona hata moja.

Yohana anaweza pia kuwa anaiga mji wake kulingana na miji bora ya Kigiriki-Kirumi au miji ya Kigiriki ya wakati huo, ambayo mahali fulani katikati, labda kwenye Plaza au Agora, ingekuwa na hekalu au hekalu lililowekwa wakfu kwa miungu au mfalme. Na sasa tena, ambapo labda Yohana katikati ya jiji hili, ambapo yeye, unaweza kutarajia kupata hekalu, iwe katika miji ya Kigiriki-Kirumi au katika matarajio ya Agano la Kale ya Yerusalemu iliyorejeshwa, Yohana anasema, sikuona hekalu. Kwa mfano, maangamizi mengine ya Kiyahudi, katika 1 Enoki, kuanzia sura ya 80 hadi 90 na kuendelea, 1 Enoki anaelezea hekalu lililorejeshwa au Yerusalemu iliyorejeshwa, na ina hekalu.

Kwa hivyo matarajio ya Kiyahudi kuhusu Yerusalemu iliyorejeshwa ya wakati ujao karibu kila mara yalijumuisha hekalu lililofanywa upya au hekalu lililojengwa upya, kama tunavyoona katika Ezekieli 40 hadi 48. Lakini Yohana anasema, ambapo unaweza kutarajia kupata hekalu, Yohana anasema, sikuona hekalu. Na sababu ni kwamba Yohana anaendelea kusema, sikuona hekalu katika mji kwa sababu Bwana Mungu Mwenyezi na Mwanakondoo ndio hekalu lake.

Hili linaendana karibu na kile tulichokiona katika Injili ya Yohana, ambapo Yesu mwenyewe alikuwa hekalu. Mwili wa Yesu mwenyewe ulikuwa hekalu ambalo angeliinua. Katika utu wa Yesu Kristo, maskani ya Mungu na utukufu wa hekalu sasa vilikuwa pamoja na watu.

Sasa, kwa namna hiyo hiyo, Yohana anasema, hakuna hekalu katika Yerusalemu mpya. Kwa nini? Kwa sababu Mungu na Mwanakondoo ndio hekalu. Kwa maneno mengine, kile ambacho hekalu lilikuwa likikielekeza tangu zamani sasa ni uhalisia huku Mungu na Mwanakondoo wakiishi na watu wao juu ya uumbaji mpya, kama alivyofanya katika Bustani ya Edeni katika Mwanzo 1 na 2. Kwa hivyo, sababu ya kutokuwa na mahekalu zaidi ni kwamba kile ambacho hekalu lilikuwa linajaribu kutarajia na kuelekeza sasa ni uhalisia.

Mungu na Mwana-Kondoo wanakaa moja kwa moja na watu wao duniani mahali halisi duniani, kama alivyofanya katika Bustani ya Edeni. Kwa hivyo, kwa sababu hiyo, hakuna haja tena ya hekalu. Na Yohana anasema, alipoangalia mahali ambapo unaweza kutarajia kwa kuzingatia matarajio ya Kiyahudi, kama vile katika Ezekieli 40-48, na hata kwa kuzingatia taswira za Kigiriki-Kirumi na Kigiriki za mji bora, Yohana haoni hekalu kwa sababu sasa limefikia utimilifu wake.

Kile kilichokuwa kikiashiria sasa ni ukweli. Lakini ningependekeza kwako kwamba huo sio mwisho wa jambo. Inashangaza kwamba Yohana anaonekana kulinganisha Yerusalemu Mpya na hekalu.

Tunachompata Yohana, ingawa anasema, sikuona hekalu, yaani, hakuna hekalu tofauti la kimwili, anachofanya Yohana ni kwamba anachukua taswira ya hekalu kutoka Ezekieli 40-48 na kutoka kwingineko katika Agano la Kale, na anaitumia, anaiweka juu ya Yerusalemu Mpya nzima na uumbaji mpya. Tena, uumbaji wote, Yerusalemu Mpya nzima, sasa ni hekalu ambapo Mungu anakaa na kukaa na watu wake. Kwa hivyo, Yohana haoni hekalu tofauti kwa sababu Mungu na Mwanakondoo ndio hekalu, lakini wakati huo huo, Yerusalemu Mpya nzima sasa imekuwa hekalu.

Acha nitajie tu mambo sita au saba katika Ufunuo 21 na 22 ambayo yanaonyesha wazi hilo. Kwanza kabisa, katika sura ya 21 na mstari wa 3, andiko ambalo tayari tumeangalia na tutaendelea kuliangalia, katika sura ya 21 na mstari wa 3, Yohana ananukuu fomula ya Agano Jipya kutoka Ezekieli sura ya 37 na Mambo ya Walawi sura ya 26, labda vifungu viwili vile vile ambavyo Paulo alinukuu nyuma katika 2 Wakorintho 6.16 kuonyesha kwamba kanisa lilikuwa hekalu. Sasa Yohana anarejelea yale yaliyo katika sura ya 21 na mstari wa 3, ambapo Yohana anasema katika Ufunuo 21.3, nilisikia sauti kubwa kutoka katika kiti cha enzi ikisema, Tazama, maskani ya Mungu sasa iko kati ya watu, naye atakaa pamoja nao.

Watakuwa watu wake, na Mungu mwenyewe atakuwa pamoja nao na kuwa Mungu wao. Tuliona katika Ezekieli 37 na pia katika Mambo ya Walawi 26 kwamba fomula hii ya agano ilitabiri au ilitangulia maelezo ya kuanzishwa kwa hekalu. Katika Ezekieli 37, tunapata fomula hii ya agano: Makao ya Mungu yatakuwa pamoja na watu wake, ikifuatiwa na 40 hadi 48, ambayo yanaelezea hekalu hilo, linaloelezea makao hayo.

Sasa, Yohana anafanya kitu kama hicho katika 21:3; Yohana anatupa fomula ya agano: Makao ya Mungu sasa yako pamoja na watu wake; atakaa nao, nao watakuwa watu wake, naye atakuwa Mungu wao. Na kisha tunachokipata baadaye si maelezo ya hekalu, bali tunapata maelezo ya Yerusalemu mpya. Kwa hivyo, bibi harusi mpya wa Yerusalemu ni hekalu, makao ya Mungu.

Ili Mungu asikae tena katika muundo tofauti wa kimwili au jengo la hekalu. Sasa, uwepo wa Mungu unaenea sambamba na uumbaji wote na Yerusalemu mpya nzima. Kwa kweli, bila kuingia katika maelezo mengi, ningesema kwamba Yerusalemu mpya hapa, kama tunavyoona ikitokea katika barua za Paulo na pia katika kifungu cha 1 Petro 2 ambacho tulikiangalia, ni Yerusalemu mpya hapa labda inarejelea watu wenyewe. Yerusalemu mpya inalinganishwa na bibi arusi, ambayo hapo awali bibi arusi alikuwa wazi kuwa watu wenyewe.

Kwa hivyo, nadhani kile Yohana anachofanya ni kitu kile kile alichofanya Paulo, akichukua taswira ya ujenzi na hekalu na kuitumia kwa watu. Sasa Yohana anafanya kitu kama hicho hapa, akichukua taswira ya Yerusalemu mpya na hata taswira ya hekalu na kuitumia kwa watu. Kwa hivyo, Yerusalemu mpya kimsingi inarejelea watu wenyewe.

Na kwa hivyo, hekalu pia kimsingi linarejelea watu wenyewe ambao sasa wanaishi na kuishi kwenye uumbaji mpya, katika dunia mpya. Lakini 21:3, fomula ya agano kutoka Mambo ya Walawi 26, Ezekieli 20:37 katika Ufunuo 21:3 inaonyesha kwamba watu wa Yerusalemu mpya, makao mapya ya agano la Mungu pamoja na watu wake, si katika hekalu tofauti. Yohana alisema hakuna hata moja, 21:22, lakini badala yake, watu wote, Yerusalemu mpya nzima, sasa ni makao ya Mungu, hekalu.

Jambo la pili la kusema ambalo tayari tumetaja ni kwamba karibu kwa njia ya kushangaza, na ya kuvutia sana, Ezekieli 40-48 ndiyo mfumo mkuu, mfumo mkuu wa Agano la Kale ambao Yohana anatumia kwa maelezo yake na dhana ya Yerusalemu mpya. Lakini katikati ya Ezekieli 40-48 ni maelezo na kipimo cha hekalu jipya, hekalu tofauti lililorejeshwa, na hekalu tofauti na Yerusalemu mpya. Lakini kwa njia ya kushangaza tena, Yohana haoni hekalu tofauti, sura ya 21.22, lakini sasa inahusisha Ezekieli 40-48 na Yerusalemu mpya yenyewe, kwa bibi harusi mpya wa Yerusalemu yenyewe.

Kwa mfano, Yohana anapima mji badala ya hekalu katika Ezekieli 40-48. Hekalu linapimwa. Sehemu zote za hekalu zinapimwa katika Ufunuo 21.

Ni mji unaopimwa. Katika sura ya 22 ya Ufunuo, mstari wa 1 na 2, mto wa uzima unatiririka kutoka kwenye kiti cha enzi. Katika Ezekieli 40-48, unatiririka kutoka hekaluni.

Kwa hivyo tena, Yohana alichukua taswira ya hekalu kutoka kwa Ezekieli na kuitumia kwa jiji lote. Mengine machache ya kuvutia ni yale yaliyo katika Ezekieli 40-48, hasa sura ya 43 na mstari wa 16. Katika Ezekieli 40-43 na mstari wa 16, katika kuelezea hekalu lililorejeshwa na sehemu zake.

Hebu tuone, 43 na mstari wa 16, tunasoma haya. Zaidi ya yote, mwandishi anaelezea madhabahu. Zaidi ya yote, mahali pa moto pa madhabahu pana urefu wa dhira nne, na pembe nne zinatoka juu kutoka ardhini.

Makaa ya madhabahu ni mraba, au yapo mraba nne. Cha kufurahisha ni kwamba, katika Septuagint, tafsiri ya Kigiriki, hilo ndilo neno lile lile unalolipata katika Ufunuo sura ya 21 na mstari wa 16 kuelezea Yerusalemu mpya. Kwa hivyo, Paulo anasema katika sura ya 21-16, mji ulipangwa kama mraba au mraba nne.

Tena, neno la Kigiriki hapo lina neno lile lile katika tafsiri ya Kigiriki ya Ezekieli sura ya 43 na mstari wa 16 linaloelezea madhabahu. Kwa hivyo tena, mwandishi, Yohana, anachukua lugha kutoka Ezekieli 40-48 na kuitumia sasa si kwa hekalu tofauti bali kwa Yerusalemu mpya nzima. Na tena, hiyo ni kwa sababu sasa, kwa kuwa Mwanakondoo na Mungu ndio hekalu, hakuna haja tena ya hekalu tofauti.

Kwa hivyo, taswira ya hekalu inaashiria makao ya Mungu, na kutarajia uwepo wa Mungu pamoja na watu wake sasa kunatumika kwa jiji lote. Mengi au labda yanafanana na kupata uhusiano kati ya Bustani ya Edeni na uumbaji katika Mwanzo 1 na 2, kupata taswira ya hekalu na taswira ya hema tayari katika maelezo ya Bustani ya Edeni. Sasa tunaona taswira ya hekalu ikitumika kwa uumbaji mpya, kwa Yerusalemu mpya katika Ufunuo 21.

Kwa hivyo kile ambacho Yohana anapima, ambacho ni mraba nne, ambapo maji hutoka, si hekalu tofauti la kimwili tena kwa sababu Yohana anasema hakuna moja, na hakuna haja ya moja. Kwa hivyo, Yohana anaona Ezekieli 40-48 ikitimizwa, lakini sasa si katika hekalu tofauti la kimwili kama ulivyopata katika Ezekieli au kama ungepata katika fasihi nyingi za Kiyahudi au fasihi ya apokalipsi na matarajio yao ya uumbaji uliorejeshwa, uumbaji mpya, Yerusalemu mpya. Badala yake, sasa, jiji lote, ambalo labda linarejelea watu, ni hekalu ambalo Mungu anakaa katikati yake.

Mji mzima sasa ni hekalu ambapo uwepo wa Mungu umeenea na kuenea katika uumbaji wote, hauzuiliwi tena na jengo tofauti. Kwa kweli, kama tutakavyoona tena, hili sasa ndilo lengo la kusudi la Mungu kwa uumbaji katika Mwanzo 1 na 2, ambapo Mungu hakuishi katika jengo la kimwili, ambapo Mungu aliishi Edeni na ambapo uumbaji wote ulikuwa mahali pa uwepo wa Mungu. Sasa, tunaona hilo likitimizwa katika Ufunuo 21 na 22.

Kwa hivyo, ili hekalu la kimwili liwe na maana, kama tulivyokwisha kuona tulipozungumzia maandishi ya Agano la Kale, hema na hekalu vyote vinaonekana kuwa kama ulimwengu mdogo, vikitarajia wakati ambapo utukufu wa Mungu na uwepo wake ungejaza uumbaji wote kama ilivyotarajiwa katika Mwanzo 1 na 2. Sasa tunaona lengo hilo likifikiwa katika Ufunuo 21 na 22, ndiyo maana hakuna haja ya hekalu lingine, hekalu tofauti la kimwili kwa sababu lengo la hekalu sasa limefikiwa, sasa limetimizwa. Kwa hivyo uumbaji mpya wote ni hekalu, na Yohana anachukua Ezekieli 40-48 na kuutumia si kwa muundo tofauti wa kimwili bali kwa Yerusalemu Mpya nzima katika kutimiza Ezekieli na matarajio mengine ya kinabii ya Agano la Kale ya Mungu kukaa na watu wake. Kwa hivyo, kwanza kabisa, tuliangalia fomula ya agano jipya ambayo katika Agano la Kale inatarajia makao ya Mungu katika hema au hekalu.

Pili, tulimtazama Yohana akitumia Ezekieli 40-48, ambayo inahusu hekalu lililojengwa upya. Sasa Yohana anatumia hilo kwa Yerusalemu Mpya. Tena, karibu kwa njia ya kushangaza, ambapo hekalu lilikuwa ndilo jambo kuu la maono ya Ezekieli, hakuna hekalu katika la Yohana kwa sababu kusudi lake sasa limetimizwa.

Onyesho la tatu au ushahidi unaoonyesha kwamba Yerusalemu Mpya imekusudiwa kuwa hekalu ni uwepo wa mawe ya thamani katika Ufunuo 21, mistari ya 19-20. Kwa hivyo, katika mstari wa 19, Ufunuo 21, Yohana tayari amerejea kwenye misingi ili kuonyesha tena kwamba Yohana labda anamaanisha kulinganisha mji kwa mfano na

watu, kwani misingi ya mji inalinganishwa na mitume. Majina ya mitume yapo kwenye mji katika Ufunuo 21, mstari wa 14.

Sasa, Yohana atatuambia zaidi kuhusu misingi hii. Katika mstari wa 19, anasema, Misingi ya kuta za mji ilipambwa kwa kila aina ya mawe ya thamani. Msingi wa kwanza ulikuwa yaspi, wa pili yakuti samawi, wa tatu akiki nyekundu, wa nne zumaridi, na kisha sitapitia mawe mengine manane.

Lakini kila moja ya misingi kumi na miwili inalinganishwa na mawe kumi na mawili maalum katika Ufunuo 21, mstari wa 19-20. Jambo muhimu kuhusu hilo, kama karibu kila ufafanuzi utakavyokuambia, ni kwamba mawe yanakusudiwa kuwakilisha mawe kwenye kifua cha kuhani mkuu. Kutoka sura ya 28 na Ezeieli sura ya 26, ambazo kwa kuvutia zina uhusiano na Bustani ya Edeni na Adamu kuwa kuhani.

Kwa hivyo, mawe hayo yanakusudiwa kuunganishwa sio tu na kifua cha kifua cha kuhani mkuu bali pia na patakatifu pa awali, Bustani ya Edeni. Kwa hivyo, mawe kwenye kifua cha kuhani mkuu, ambayo sasa yanahusishwa na mawe ya msingi, yanaonyesha kazi ya ukuhani ya Yerusalemu Mpya. Inapendekeza kwamba watu sasa wanafanya kazi kama makuhani wa Mungu katika Yerusalemu Mpya.

Labda tena, tafakari hii ya kile mtu anachokipata katika 1 Petro sura ya 2. Sasa, watu wa Mungu ni ukuhani mtakatifu unaotoa dhabihu za sifa za kiroho zinazokubalika kwa Mungu. Sasa, waziwazi, uhusiano wa mawe ya thamani na misingi, mawe yakiwa mawe kutoka kwenye kifua cha kuhani mkuu katika Kutoka 28, pia ni dhahiri. Fasihi nyingine ya Kiyahudi, pia, sasa inapendekeza kazi ya ukuhani ya watu wote wa Yerusalemu Mpya kama hekalu takatifu la Mungu.

Uhusiano mwingine muhimu na hekalu unapatikana katika muundo wa jiji. Na hiyo ni kwamba, mbali na mawe ya thamani, chuma kinachoonekana kuchukua jukumu kubwa zaidi katika Yerusalemu Mpya ni dhahabu. Kwa hivyo, katika sura ya 21 na mstari wa 21, barabara kuu ya jiji ilikuwa dhahabu, safi kama kioo kinachong'aa.

Na miji mingi, hasa miji ya Kigiriki na Kirumi, kwa kawaida ilikuwa na njia kuu inayopita katikati yake. Hii inaweza pia, labda neno hapa linaweza pia kumaanisha mahali pana au hata uwanja katikati ya jiji. Lakini katika hali yoyote ile, mwandishi anatambua barabara au uwanja huo kama uliotengenezwa kwa dhahabu.

Lakini zaidi ya hayo, nyuma katika sura ya 21 na mstari wa 18, mwandishi anasema ukuta ulijengwa kwa yaspi na mji ulikuwa wa dhahabu safi kama kioo. Kwa hivyo, hatimaye, mji mzima umejengwa kwa dhahabu. Sasa, jambo muhimu kuhusu hili, kama tulivyokwisha sema katika Agano la Kale, tukichunguza baadhi ya ushahidi wa Agano la Kale, ni kwamba dhahabu ilichukua jukumu kubwa kama chuma kikuu kilichotumika katika ujenzi wa maskani na hekalu.

Kwa hivyo, ili kukupa mfano mmoja, nitakuachia urudi nyuma na kusoma maelezo ya maskani katika Kutoka. Pia, soma kwa undani zaidi 1 Wafalme 5-7 na sehemu za hapo ambapo dhahabu hujitokeza tu mahali pote kama chuma kikuu kinachotumika katika ujenzi. Lakini ili kukupa mfano mmoja tu, katika 1 Wafalme 6 na 19-22, aliandaa patakatifu pa ndani ndani ya hekalu ili kuweka sanduku la agano la Bwana hapo.

Hekalu la ndani lilikuwa na urefu wa dhiraah ishirini, upana wa dhiraah ishirini, na kimo cha dhiraah ishirini. Alifunika sehemu ya ndani kwa dhahabu safi, na akaifunika madhabahu ya mierezi. Sulemani aliifunika sehemu ya ndani ya hekalu kwa dhahabu safi, na akaweka minyororo ya dhahabu mbele ya sehemu ya ndani ya hekalu, ambayo ilikuwa imefunikwa kwa dhahabu.

Kwa hivyo, alifunika sehemu yote ya ndani kwa dhahabu. Pia alifunika kwa dhahabu madhabahu iliyokuwa ya mahali patakatifu pa ndani. Nasi tunaweza kusoma zaidi, lakini unaelewa wazo.

Kila kitu kinaonekana kufunika na dhahabu. Kwa hivyo sasa Yerusalemu Mpya katika Ufunuo 21 ni dhahabu. Kwa hivyo, nadhani kwamba athari ya hii sio tu kuashiria thamani inayozidi ya Yerusalemu Mpya na uzuri wake, ingawa hiyo ni kweli kabisa.

Lakini nadhani mwandishi hataki ukose uhusiano na Agano la Kale. Ni nini kingine kilichotengenezwa kwa dhahabu? Naam, tumesoma tu kwamba katika 1 Wafalme, hekalu lilifunika kwa dhahabu. Patakatifu pa ndani palifunika kwa dhahabu.

Na hivyo dhahabu, uwepo wa dhahabu katika Yerusalemu Mpya, Mtaa wa Dhahabu, mji uliotengenezwa kwa dhahabu katika 21:18, ni zaidi ya maelezo tu ya uzuri wake; inalinganisha waziwazi Yerusalemu Mpya na hekalu. Hata hivyo, dhahabu pia inahusishwa na paradiso au Bustani ya Edeni, ambayo tulisema ilikuwa patakatifu. Na tena, kwa namna fulani kufanya kazi kwa tabaka, ikiwa Yerusalemu Mpya, ikiwa dhahabu katika Yerusalemu Mpya inaunganishwa tena na hekalu lililofunika na kufunika na dhahabu, dhahabu katika hekalu na hema ya kukutania labda pia ina uhusiano fulani na Bustani ya Edeni, ambayo tuliona ni patakatifu.

Hekalu na maskani vilikusudiwa kama bustani ndogo za Edeni. Vilikusudiwa kukamata tena na kukumbuka makao ya Mungu katika patakatifu pake, Bustani ya Edeni. Naam, tuliona katika mojawapo ya maandiko tuliyosoma katika Mwanzo sura ya 2, na hasa mistari ya 11 na 12, kwamba dhahabu tayari imehusishwa na Bustani ya Edeni.

Kwa hivyo, katika sura ya 2, mistari ya 11 na 12, tunasoma jina, kama naweza kuunga mkono, mistari wa 10, mto unaomwagilia bustani ulitiririka kutoka Edeni. Kwa hivyo, mto unaotiririka katika sura ya 22 ya Ufunuo, unaotiririka kutoka kiti cha enzi, pia haukumbuki tu hekalu katika Ezeieli 47, lakini pia unarudi nyuma na kukumbuka

mto unaotiririka kutoka hekalu la Edeni, patakatifu pa Edeni, ambapo Mungu aliishi na watu wake. Na sasa, katika mstari wa 11, tunasoma, Jina la mto wa kwanza ni Pishoni.

Inazunguka nchi nzima ya Havila, ambapo dhahabu inapatikana. Dhahabu ya nchi hiyo ni nzuri. Anaendelea kusema pia kuna shohamu katika mstari wa 12 wa Mwanzo 2. Kwa hivyo dhahabu na mawe ya thamani pia yanaunganishwa sio tu na hekalu bali pia na Bustani ya Edeni, ambayo ni patakatifu pa hekalu la asili ambapo Mungu aliishi na watu wake.

Na sasa tunaona hilo katika Yerusalemu Mpya. Kwa hivyo, Yerusalemu Mpya ya Ufunuo 21 na 22 ni bustani ya hekalu. Bustani ya hekalu ni patakatifu ambapo Mungu sasa anakaa na watu wake katika kutimiza Mwanzo 1 na 2, hema na hekalu, na matarajio ya kinabii, kama vile Ezeieli sura ya 40 hadi 48.

Hiyo ilikuwa nambari nne. Jambo la tano la kusisitiza ni kuona katika mstari wa 21 wa 16 jinsi mji unavyoelezewa katika Ufunuo 21-16. Mji ulikuwa umepangwa kama mraba kwa urefu kama upana wake.

Aliupima mji kwa fimbo na akauona una urefu wa stadia 12,000. Sitaingia katika vipimo sahihi vya kipimo au kitu kama hicho. Lakini kisha anasema ni pana na juu kama vile urefu wake ulivyo.

Kwa maneno mengine, Yerusalemu Mpya ina umbo la mchemraba. Imeumbwa kama mchemraba. Urefu wake na upana wake na kimo chake ni sawa.

Yaani, iko katika umbo la mchemraba. Lakini nataka utambue ukirudi kwenye 1 Wafalme, tena 1 Wafalme 5-7 ni maelezo ya ujenzi wa hekalu la awali, hekalu la kwanza la Sulemani. Katika sura ya 6 na mstari wa 20, mwandishi anasema patakatifu pa ndani palikuwa na urefu wa dhira 20, upana wa 20, na kimo cha 20.

Alifunika sehemu ya ndani kwa dhahabu safi, na pia akaifunika madhabahu kwa dhahabu. Kwa maneno mengine, urefu, upana na kimo cha patakatifu pa ndani vilikuwa sawa. Yaani, kilikuwa na umbo la mchemraba.

Na sasa ni kana kwamba Yohana anataka kuweka wazi kwamba hili si hekalu tu, bali Yerusalemu Mpya nzima ni patakatifu pa patakatifu. Ni patakatifu pa ndani. Liko katika umbo lile lile.

Imeumbwa kama mchemraba, kama vile patakatifu pa patakatifu palivyo katika 1 Wafalme sura ya 6. Kwa hivyo tena, umbo la mchemraba wa jiji si kwa ajili ya uzuri na ulinganifu tu, ingawa ndivyo ilivyo. Mara nyingi katika lugha ya Yohana, kuna mambo zaidi ya moja yanayoendelea. Lugha yake wakati mwingine huwa na mambo mengi sana.

Inaleta wazo zaidi ya moja. Kwa hivyo kuwa na umbo la mchemraba kunaonyesha ulinganifu na uzuri, lakini pia, na nadhani kimsingi, inakusudiwa kukumbuka umbo la patakatifu pa ndani kutoka 1 Wafalme sura ya 6. Dalili zingine kadhaa za utendaji wa hekalu la Yerusalemu Mpya ziko katika sura ya 22. Sura ya 22 na mistari ya 3 na 4, tunasoma hivi, Hakutakuwa na laana tena.

Kiti cha enzi cha Mungu na Mwana-Kondoo kitakuwa mjini, na watumishi wake watamtumikia. Watauona uso wake, na jina lake litakuwa kwenye vipaji vya nyuso zao. Labda tena, nakumbuka maelezo ya kuhani ambaye angekuwa na jina la Mungu kwenye vipaji vya nyuso zao na kuingia mbele za Mungu na patakatifu pa patakatifu kusimama mbele za Mungu.

Sasa , watu wote wa Mungu, si makuhani tu, bali watu wote wa Mungu, sasa wanafanya kazi kama makuhani wanaosimama mbele za Mungu, wanaomtumikia wakiwa na jina la Mungu katika vipaji vya nyuso zao, na wanaosimama mbele za Mungu na kuona uso wake. Kwa hivyo tena, lugha ya kikuhani kuhusiana na hema na hekalu katika Agano la Kale sasa inatumika, si kwa kundi tofauti la makuhani, lakini sasa watu wote wa Mungu wanafanya kazi kama makuhani wanaomtumikia Mungu mbele zake. Moja ya mwisho, nambari 7. Hii ni ya 7, ilinibidi nje na 7 katika Ufunuo.

Lakini ya 7 iko katika sura ya 22 na mstari wa 5. Hakutakuwa na usiku tena, hawatahitaji mwanga wa taa au mwanga wa jua, kwa maana Bwana Mungu atawapa mwanga. Kwa maneno mengine, inaonekana kwamba taa iliyotoa mwanga hekaluni sasa haihitajiki tena kwa sababu Mungu Mwenyewe huangazia na kutoa mwanga kwa hekalu la Yerusalemu Mpya. Kwa hivyo, mambo haya yote, fomula ya Agano Jipya katika sura ya 21-3, ambayo inatarajia makao ya Agano Jipya ya Mungu na watu wake, ukweli kwamba Yohana anatumia Ezeieli 40-48, ambayo inahusu hekalu lililojengwa upya, lakini sasa anaitumia kwa watu wa Yerusalemu Mpya.

Mawe kwenye kifua cha kuhani mkuu katika 21:19 na 20 yanaashiria kazi ya ukuhani ya watu wote wa Yerusalemu Mpya. Ukweli kwamba dhahabu ndiyo chuma kikuu katika Yerusalemu Mpya ni kielelezo cha dhahabu inayochukua jukumu muhimu katika ujenzi wa maskani na hekalu pia. Umbo la mchemraba wa jiji linakumbusha umbo la Patakatifu pa Patakatifu.

Watu wanaofanya kazi kama makuhani wakiwa na jina la Mungu limeandikwa kwenye vipaji vya nyuso zao, wakimtumikia Mungu mbele zake, wakimwona ana kwa ana, wakikumbuka kazi ya makuhani katika Agano la Kale. Na sasa Mungu anaipa Yerusalemu Mpya nuru. Uwepo wa utukufu wa Mungu unaijaza Yerusalemu Mpya hivi kwamba hakuna haja tena ya taa ya kuiangaza.

Yote haya yanaonyesha kwamba Yerusalemu Mpya ya Ufunuo 21 na 22, ambayo tena kimsingi inaashiria na kuashiria watu wenyewe, inaendana na matumizi ya Paulo

ya lugha hiyo. Sasa, Yerusalemu Mpya nzima ni bustani ya hekalu la patakatifu ambapo Mungu anakaa na watu wake katika kutimiza hekalu na maskani ya Agano la Kale, lakini pia matarajio ya kinabii ya hekalu lililojengwa upya, Ezeieli 40-48, lakini pia utimilifu wa nia ya awali ya Mungu kwa uumbaji, kwamba Mungu angekaa na watu wake duniani. Na sasa tunamwona Mungu akikaa na watu wake katika dunia mpya.

Lakini makao Yake sasa yanaenea pamoja na watu wote wa jiji na viumbe vyote hivyo hakuna haja ya hekalu tofauti. Na kuongeza kwenye kile ambacho tumesema tayari, sehemu ya sababu kwa nini hakuna haja ya hekalu tofauti pia ni kwamba hema na hekalu vilivyohitaji hapo awali vimeondolewa. Hiyo ni, uumbaji wa kwanza ulioathiriwa na dhambi, Mwanzo sura ya 3, ilikuwa ni dhambi ya mwanadamu, ilikuwa ni uasi na kutotii kwa mwanadamu ndiko kulikohitaji hema na hekalu hapo awali.

Tulipoangalia Agano la Kale, tulisema moja ya mambo ambayo Hema na hekalu vilifanya ni kwamba jinsi lilivyoungwa vilizuia uwepo wa Mungu kadiri lilivyoweza kupatikana. Ndiyo, hekalu lilikuwa jinsi Mungu alivyokaa na watu wake, lakini jinsi lilivyoanzishwa vilizuia uwepo wa Mungu ili Mungu kimsingi aishi katika Patakatifu pa Patakatifu, na kuhani mkuu pekee ndiye angeweza kuingia humo mara moja kwa mwaka. Sasa tunaona kwamba watu wote wa Mungu wana ufikiaji wa uwepo wa Mungu wakati wote.

Na hivyo, kitu kile kile kilichohitaji hekalu, dhambi na uovu na utaratibu wa zamani, sasa kimeondolewa. Yohana anasema uumbaji wa kale, mbingu na dunia ya kale, vimepita, na bahari haipo tena. Hakuna maombolezo na kilio na maumivu tena.

Kwa nini? Kwa sababu vitu vilivyosababisha sasa vimeondolewa. Kitu kile kile kilichohitaji hema na hekalu, uumbaji wa kwanza, na dhambi na uovu, sasa kimeondolewa ili hakuna haja tena ya hekalu au hema tofauti. Mungu sasa anaweza kukaa moja kwa moja na watu wake kama alivyofanya katika uumbaji wa kwanza katika Mwanzo 1 na 2. Kwa hivyo lengo la hema na hekalu sasa hatimaye limetimizwa katika Yerusalemu Mpya ya Ufunuo 21 na 22.

Si hivyo tu, bali nia ya Mungu kwa uumbaji wake katika Mwanzo 1 na 2 sasa imefikia kilele chake kupitia mchakato mrefu wa historia ya ukombozi, sasa ikipata lengo lake na utimilifu wake wa mwisho katika Yerusalemu Mpya wa Ufunuo 21 na 22. Ambapo Mungu sasa anakaa mara moja na moja kwa moja na watu wake katika uumbaji mpya. Sasa, hii inazua swali la kuvutia ambalo watu wengi wanavutiwa nalo na wanajiuliza, hasa wale ambao ni wa mila fulani za kitheolojia.

Na hiyo ni kusema, kwa kuzingatia kila kitu tulichosema, si tu katika Ufunuo 21 na 22, bali Agano la Kale na maandiko mengine ya Agano la Kale, na maandiko ya Agano Jipya ambayo tumeyaangalia kwa undani, ni, je, hekalu litajengwa upya? Kwa

kuzingatia kile tulichosoma katika Ezekieli 40-48, kwa mfano, na matarajio ya Agano la Kale kuhusu hekalu lililojengwa upya, na kwa kuzingatia jukumu ambalo hekalu lilicheza, je, tutegemee hekalu lililojengwa upya wakati fulani ujao? Je, tutegemee Israeli kujenga upya hekalu lake na mfumo wa dhabihu urejeshwe na hekalu kufanya kazi na kuchukua jukumu wakati fulani ujao? Jibu langu kwa hilo ni labda tunapaswa. Labda kutakuwa na hekalu lililojengwa upya. Labda kwa namna fulani, Israeli itajenga upya hekalu lake tena.

Ingawa kama wengi wenu mnavyojua, hivi sasa, Mlima wa Hekalu unakaliwa na Waislamu, na Kuba na Mwamba hivi sasa hufanya iwe vigumu sana kwamba hilo liweze kutokea katika hali ya sasa. Lakini inawezekana kwamba siku moja Israeli inaweza kujenga hekalu lake na kuanzisha dhabihu zake tena. Lakini sina uhakika kama hili ni muhimu kwa unabii wa kibiblia.

Na tena, kutokana na yale tuliyosoma, na kutokana na yale tuliyoyaona kuhusu maendeleo ya kibiblia na kitheolojia ya mada ya hekalu, hekalu linaelekeza, kazi ya msingi ya hekalu ilionekana kuelekeza kwenye uwepo wa Mungu pamoja na watu wake na upanuzi wa uwepo huo ili kukumbatia uumbaji wote na dunia nzima. Kisha, tunaona katika Agano Jipya kwamba hili lilitimizwa na Yesu Kristo na watu wake. Na kisha hatimaye na hatimaye katika uumbaji mpya.

Na katika utimilifu wa ahadi na unabii wa hekalu katika Kristo na watu wake na katika uumbaji mpya, hekalu la kimwili halionekani kuwa na jukumu. Kwa nini? Kwa sababu lengo la hekalu tayari limefikwa. Kusudi la hekalu sasa limetimizwa kwa Mungu akikaa moja kwa moja na watu wake katika Kristo katika kanisa kupitia Roho wake na kisha siku moja katika uumbaji wote katika watu wa Yerusalemu mpya.

Kwa hivyo, hii, kwangu, ingeonekana kulifanya hekalu lingine la kimwili lisiwe la lazima. Kwa nini? Sasa kwa kuwa ukweli umefika, kwa nini wangependa kurudi kwenye ishara, kwenye nakala, kwenye kivuli kilichotarajia? Sasa kwa kuwa Mungu amedhihirisha uwepo Wake katika nafsi ya Yesu Kristo, sasa kwa kuwa Mungu anakaa moja kwa moja na watu Wake, na sasa kwa kuwa uwepo Wake utadhihirishwa kulingana na Ufunuo 21 na 22 katika Yerusalemu mpya nzima bila hekalu la kimwili, kwa nini tungependa kurudi kwenye hekalu la kimwili ikiwa lengo limefikwa sasa? Inaonekana kulifanya hekalu jipya tofauti la kimwili lisiwe la lazima. Kwa hivyo, ingawa siku moja kunaweza kuwa na hekalu lingine lililojengwa upya Yerusalemu, sina uhakika kwamba hilo linapaswa kuonekana kama utimilifu wa unabii kwa sababu ninamwona Yesu Kristo na kanisa Lake, utimilifu wa hekalu la hema la Mungu, Edeni likiishi na watu Wake, ambalo kisha linakamilika katika nafasi ya kimwili katika uumbaji mpya.

Kwa hivyo tena, kuna kipengele halisi cha kimwili katika utimilifu huo, lakini sio sana katika jengo la kimwili kama ilivyo sasa katika uumbaji wa kimwili, ambayo ndiyo njia ambayo Mungu alikusudia katika Mwanzo 1 na 2. Ili kumrejelea Greg Beal tena,

alielezea hivi. Alisema wakati mmoja, alipokuwa ametengana na mke wake ng'ambo kabla ya kufunga ndoa, alikuwa na picha yake, na angeiangalia picha hiyo mara kwa mara. Lakini mara tu walipokutana tena, alisema, itakuwaje kuangalia picha hiyo wakati wote ninapokuwa na uhalisia? Na analinganisha hilo na hekalu.

Kwa nini tungependa kurudi kwenye hekalu la kimwili wakati ukweli ambao umeelekezwa sasa uko hapa, sasa ni ukweli, na huo ni makao ya Mungu na watu wake. Kwa sababu hiyo, mara nyingine tena, labda Israeli itajenga upya hekalu lake, lakini sina uhakika kwamba hilo lina uhusiano wowote na unabii wa kibiblia. Kwa sababu ninavyoelewa, sasa kwa kuwa lengo limefikwa, kwa nini watu wa Mungu wanataka kurudi kwake? Kwa nini Mungu arudi kwenye kivuli au nakala sasa kwa kuwa ukweli umefikia lengo na utimilifu wake? Sasa, mada inayofuata ambayo nataka kukutambulisha ambayo kwa njia nyingi inahusiana na mada ya hekalu, pamoja na mada zingine kadhaa, ni mada ya agano au maagano.

Acha nianze kwa kusema kwamba agano au maagano katika Biblia yote ni muundo wa msingi unaoelezea uhusiano wa Mungu na watu wake. Sasa tena, hii si kama kusema kwamba ni mada kuu, ingawa wengine wamesema hivyo, kuanzia na Walter Eichrot katika Agano la Kale, na wengine wamesema kwamba agano ndilo mada kuu au kitovu cha Biblia. Hata hivyo, angalau ni muundo wa msingi unaoelezea uhusiano wa Mungu na watu wake katika Agano la Kale na Jipya.

Na tena, wengine wameiona kama kitovu, lakini ikiwa sivyo, iko katikati ya uhusiano wa ukombozi wa Mungu na watu wake. Kwa hivyo, ni muhimu, kutumia muda juu yake na kuiona kama mada muhimu ya kibiblia-kitheolojia na mada ya kitheolojia ya Agano Jipya ambayo inaendelezwa kote katika Biblia. Kabla ya kuiangalia, labda jambo la kwanza la kujiuliza ni, agano ni nini? Na tena, sitaki kutumia muda mwingi au kuingia katika maelezo mengi, lakini tunamaanisha nini kwa agano tunapozungumzia agano au maagano katika Biblia? Kuhusu data ya msamiati, kwa kawaida wazo la agano huzunguka neno la Kiebrania berit, au neno la Kigiriki diatheke katika Agano Jipya; maneno hayo yote mawili kwa kawaida hutafsiriwa kama agano na hutumika kurejelea uhusiano wa agano ambao Mungu huanzisha na watu wake.

Ingawa, kama tulivyosema katika miktadha mingine, hatuwezi kujizuia au kujiwekea mipaka kwa uwepo wa neno hili. Hiyo ni, hata katika sehemu ambazo berit au diatheke zinaweza kukosa katika Agano la Kale na Jipya, tunaweza kudhani kwamba dhana ya agano haipo. Hatuwezi kudhani hivyo.

Huenda kukawa na agano linaloendelea, hata katika maandishi ambapo data ya msamiati haipo. Lakini kimsingi, agano ni... Wasomi wa Agano la Kale hasa wamesaidiwa kwa kuchunguza maagano ya kale katika Mashariki ya Karibu ya kale na mwanga unaoangazia data ya kibiblia. Lakini agano linaweza kuelezewa... Njia moja

ya kulielezea ni kwamba ni tamko rasmi au makubaliano ambayo huamua mfumo wa kisheria wa uhusiano kati ya Mungu na watu wake.

Na hii kwa kawaida huthibitishwa na au kuthibitishwa na kiapo. Kwa hivyo, agano ni tamko rasmi au makubaliano ambayo huamua mfumo wa kisheria wa uhusiano kati ya Mungu na watu wake. Na tena, hilo kwa kawaida huthibitishwa au kuthibitishwa na kiapo.

Kiini cha agano ni ukweli kwamba Mungu anaonekana kama mfalme anayeingia katika uhusiano na watu wake kwa kuwachukua watu kama watoto wake. Kwa sababu hiyo, baadhi ya wasomi wamependekeza kwamba popote unapoonna lugha ya familia katika Agano la Kale na Jipya, baba na watoto wana msingi wa dhana ya uhusiano wa agano. Lakini huanza na Mungu kama mtawala, kama mfalme, anayeingia katika uhusiano kwa kuwachukua watu wake kama watoto wake.

Na Yeye anakuwa baba yao. Kwa hivyo, kwa mfano, kutarajia, ukikumbuka sehemu ya agano na Daudi, agano la Daudi, mimi nitakuwa baba yako, wewe utakuwa mwanangu. Hiyo ni lugha ya agano ambapo Mungu ndiye mfalme mkuu anayeingia katika uhusiano kwa kuwa baba, na Yeye huwachukua watu wake kama watoto wao.

Kwa hivyo, yaani, Mungu huchagua au huchagua watu wake. Agano hilo linategemea uchaguzi au uteuzi wa Mungu. Hii basi inaonyesha, angalau katika maagano ya kibiblia, kwamba Mungu ndiye mwanzilishi mkuu wa agano hilo.

Watu hawaamui kwamba wanataka agano, kwa hivyo huenda kwa Mungu na kujaribu kufanya jambo fulani. Lakini Mungu ndiye anayeanzisha uhusiano wa agano kwa neema na kuchukua hatua ya kuanzisha uhusiano wa agano na watu wake. Sasa, katika makala yenye manufaa sana kuhusu sura kuhusu maagano katika kitabu kinachoitwa Mada Kuu katika Theolojia ya Biblia, Scott Hafemann ametenga, akiwategemea wengine pia, Scott Hafemann ametenga vipengele vitatu vya agano.

Hasa katika Agano la Kale. Kwanza kabisa, alisema kwamba Mungu huchukua hatua ya kuwahudumia watu wake kwa neema na kuanzisha uhusiano wa agano. Kwa hivyo, tena, Mungu ndiye mwanzilishi wa agano.

Mungu ndiye anayetoa riziki, ambaye kwa neema huwapa watu wake riziki katika uhusiano wa agano. Jambo la pili ni kwamba agano lina masharti au wajibu wa kudumisha uhusiano huo wa agano. Kwa hivyo, kuna wajibu fulani kwa pande zinazohusika katika agano ili kudumisha agano na kudumisha uhusiano wa agano.

Tatu, kuna baraka na laana za agano zinazokuja kwa kutunza au kushindwa kudumisha uhusiano wa agano. Kwa hivyo, kuna mengi zaidi tunaweza kusema kuhusu agano, lakini angalau, Mungu huchukua hatua na kwa neema huwapa watu

walio katika uhusiano wa agano. Pili ni kwamba agano hilo lina majukumu na masharti ya kudumisha uhusiano huo wa agano.

Na kisha, hatimaye, kuhusiana na hilo, kuna baraka na laana za laana kulingana na kutunza au kushindwa kutunza agano. Kipengele kimoja muhimu sana cha agano ambacho tayari tumekizungumzia na nimekiona kuhusiana na mada zingine kadhaa labda ni cha msingi kwa agano kwamba uhusiano wa agano unaweza kufupishwa kwa fomula: Nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu. Na tuliona hilo katika Mambo ya Walawi 26, mistari ya 11 na 12.

Tuliona hilo katika Ezeieli 37, ambayo iko katika sehemu zingine kadhaa. Kwa hivyo lugha hiyo ya "Mimi nitakuwa Mungu wao," watakuwa watu wangu inaonekana kuwa fomula inayofupisha na kujumuisha kile kilicho moyoni mwa uhusiano wa agano. Sasa, masuala machache tu yanayohusiana na agano au maagano katika Agano la Kale na Agano Jipya.

Kwa mara nyingine tena, tutatumia angalau kipindi kimoja tukiangalia ushahidi wa Agano la Kale na kufupisha haraka sana maagano ya Agano la Kale na jinsi hilo linavyoendelezwa, na kisha kutumia muda wetu mwingi tukiangalia maendeleo ya Agano Jipya ya maagano, hasa agano jipya. Lakini moja ya masuala ni je, kuna maagano mangapi? Kuna makubaliano mapana kuhusu maagano mengi, kama vile agano lililofanywa na Nuhu katika Mwanzo 9, agano lililofanywa na Ibrahimu katika Mwanzo 12, na linalofuata agano lililofanywa na Daudi, agano la Musa. Kuna makubaliano mapana kuhusu maagano mengi.

Lakini moja ya maswali makuu ambayo tutaangalia ni kama kulikuwa na agano wakati wa uumbaji. Tuliuliza hilo kwa muda mfupi tu mapema, lakini kuna kutokubaliana kuhusu ni maagano mangapi yaliyopo katika Agano la Kale. Na sitaki au situmaini kutatua hilo kikamilifu, lakini angalau kuuliza swali, je, kulikuwa na agano pia wakati wa uumbaji? Swali lingine muhimu ni uhusiano kati ya maagano haya yote. Kijadi, kumekuwa na mbinu mbili.

Hizi sio mbinu pekee, na kuna tofauti ndani yake. Mbinu hizi mbili zimebadilisha hata mtazamo wao kuhusu maagano. Lakini kitamaduni, na kihistoria, kumekuwa na mbinu mbili za uhusiano na maagano. Harakati inayojulikana kama ugawaji wa maagano kijadi imeona kutoendelea zaidi kati ya maagano na kukatika zaidi kati ya baadhi ya maagano, hasa katika suala la jinsi yanavyotimizwa katika suala la kanisa.

Ilhali harakati inayojulikana kama theolojia ya agano imeelekea kuona mwendelezo zaidi, ambao kimsingi ni uhusiano mmoja tu wa agano unaoonyeshwa kwa njia mbalimbali. Kwa hivyo, tutazungumzia kidogo kuhusu uhusiano kati ya maagano. Je, tunapaswa kuona kutoendelea zaidi? Je, tunapaswa kuona mwendelezo zaidi kati yao? Au labda tunapaswa kuona vipengele vya kutoendelea na mwendelezo kati ya maagano? Kwa madhumuni yetu, maagano tunayotaka kuzingatia, tena,

tutazungumzia hasa katika sehemu inayofuata kuhusu Agano la Kale, maagano yanayopatikana katika Agano la Kale, na kisha tutaangalia jinsi yanavyoendelezwa na kutimizwa katika Agano Jipya.

Maagano ya msingi ambayo wengi wanakubaliana nayo ni agano la Nuhu, agano lililofanywa na Musa, samahani, Nuhu katika Mwanzo 9; agano la Ibrahimu, agano lililofanywa na Ibrahimu katika Mwanzo 12, 15, 17, 22; tunapata marejeleo ya hilo. Agano la Daudi katika 2 Samweli 7, na tunaona kwamba katika 1 Mambo ya Nyakati, katika baadhi ya Zaburi, tunapata marejeleo ya agano la Daudi. Agano la Musa ni agano lililofanywa na Musa.

Agano la Kilawi, linalorejelea agano lililofanywa na Lawi na ukuhani, ni moja ambalo labda sitatumia muda wowote kulishughulikia. Na hatimaye, Agano Jipya, Yeriaia sura ya 31 ndilo linalorejelea wazi zaidi Agano Jipya. Tena, kuna swali: vipi kuhusu uumbaji? Je, kuna agano? Au kulikuwa na agano wakati wa uumbaji? Katika Mwanzo 1 na 2. Sasa, neno agano halitumiki hapo, na kwa hivyo kwa sababu hiyo, wengine wamehitimisha kwamba hakukuwa na uumbaji wa agano, huku wengine, hivi karibuni, kitabu kilichotolewa miaka michache iliyopita na Peter Gentry na Stephen Wellum kiitwacho Kingdom Through Covenant, kinasema kwa kina kwamba kulikuwa na agano wakati wa uumbaji katika Mwanzo 1 na 2. Kuna uhusiano gani kati ya maagano? Sitaki kutumia muda mwingi kuelezea uhusiano maalum kati ya Maagano na Agano la Kale, lakini wacha nifupishe.

Kwa mara nyingine tena, Scott Hafeman, katika makala yake au sura yake kuhusu maagano katika Mandhari Kuu, kitabu kinachoitwa Mandhari Kuu katika Theolojia ya Kibiblia, anasema kwamba Maandiko yanashuhudia uhusiano mmoja wa kudumu kati ya Mungu na watu wake katika historia yote ya ukombozi ambao umerasimishwa na kujumuishwa katika maagano yake mfululizo. Kwa hivyo, nadhani hiyo ni njia muhimu ya kuiangalia. Ingawa kuna maagano kadhaa tofauti, ya Nuhu, ya Ibrahimu, ya Daudi, ya Musa, n.k., ni kwamba maagano haya yote labda yanalenga kuelezea mfululizo uhusiano mmoja mkuu, uhusiano mkuu au uhusiano wa agano ambao Mungu anaanzisha na watu wake.

Kwa hivyo, tena, Maandiko yanashuhudia uhusiano mmoja wa kudumu kati ya Mungu na watu wake katika historia yote ya ukombozi ambayo imeratibiwa na kujumuishwa katika maagano yake mfululizo. Kwa hivyo, tunachotaka kufanya katika sehemu inayofuata ni kuchunguza katika Agano la Kale kuchunguza maagano hayo mfululizo. Tutaanza kwa kuangalia mwanzo kabisa kwa kuzingatia kwa ufupi sana Mwanzo 1 na 2 na kama tunapaswa kuzungumza kwa maneno ya agano hapo kisha kuendelea kwa mpangilio wa kisheria na mpangilio wa kihistoria ili kuangalia kwa ufupi maagano tofauti.

Zilikuwa nini? Kazi yake ilikuwa nini? Na kisha tena katika maandalizi ya jinsi zinavyotimizwa katika Yesu Kristo na Agano Jipya.

Huyu ni Dkt. Dave Mathewson katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Theolojia ya Agano Jipya. Huu ni kipindi cha 8 kuhusu Hekalu katika Ufunuo 21-22.